

Katsaus parhaisiin vahinkojen ennaltaehkäisyyn menetelmiin

Tiivistelmä

Yksi keskeisistä susikannan hoidon ja suojelun haasteita liittyy tuotantoeläinvahinkoihin. Monissa maissa etenkin lammas- ja karjatilojen kokemat vahingot selittävät osaltaan matalaa suden läsnäolon sietämistä ja laitonta pyyntiä. Monet Euroopan Unionin LIFE-projektit ovat pyrkineet toimenpiteissään lieventämään vahinkoja, ja tähän pyrkii myös Suomessa vuoden 2019 lopulla alkanut SusiLIFE-projekti (engl. LIFE BOREALWOLF).

Osana projektin aloittamista tehtiin kartoitus Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa käytössä olevista susien tuotantoeläinvahinkojen lieventämiseen tähtäävistä menetelmistä, LIFE-projektien soveltamista menetelmistä sekä niiden tutkimuksissa osoitetusta tehokkuudesta. Kartoituksella pohjustetaan menetelmien yhteiskäytön ympärille rakentuvien parhaiden käytäntöjen laatimista.

Kansainvälisissä tutkimuksissa on huomio keskittynyt ns. ex-ante menetelmiin, joilla pyritään estämään vahinkoja tai lisävahinkoja tapahtumasta. Kokeellista tutkimusta esimerkiksi susivahinkojen korvausjärjestelmien tehokkuudesta ei ole juurikaan tehty. Vahinkojen tai lisävahinkojen syntyä estävissä menetelmissä 1) susi tai sudet tapetaan tai otetaan kiinni ja siirretään pois, 2) susia estetään pääsemästä kontaktiin suojeltavien eläinten kanssa (petoaidat, vahvistetut yö-aitaukset, laumanvartijakoirat, paimenet, tuotantoeläinten siirrot), tai 3) susia karkotetaan erilaisin ääniin, valoihin tai sähköiskuun kauemmas eli yritetään saada aikaan suden tai susien käyttäytymismuutos. Kokeellista tutkimusta ei ole susilla tehty esimerkiksi kemiallisten houkuttimien tai karkottimien tehosta, tai epäsuorista ennaltaehkäisyyn apuvälineistä, kuten riskimallinnuksista.

Kokeelliseen tutkimukseen pohjaavaa näyttöä on enenevästi kertynyt siitä, että monin keinoin voidaan vähentää vahinkoja. Käyttöön otetun suojausmenetelmän tai -menetelmien tehoa on niissä verrattu samojen kohteiden vahinkotasoon ennen menetelmän käyttöönottoa, tai siten että verrokkina on ollut läheinen kohde ilman testattavaa suojausmenetelmää. Hyvin harvassa tutkimuksessa koe- ja kontrollikohteet ovat olleet satunnaistettuja. Vaikka monesta menetelmästä on apua, kokeellista tutkimusnäyttöä puuttuu edelleen osasta tunnettuja suojausmenetelmistä ja etenkin niiden soveltamisen yhdistelmistä.

Monet viime vuosien tutkimuskatsauksista päätyvät havaintoon, että suurpetojen tuotantoeläinvahinkoja voidaan tehokkaasti ehkäistä etenkin sähköistetyillä aidoilla, ja tilapäisesti karkottimilla. Pitkäaikaisen suojan antava suurpetoaita on enenevästi Suomessa

suosittu menetelmä. Tilapäiseen tai nopeasti syntyvää suojaustarpeeseen tehokasta lisäapua voi saada sähköistetyistä lippusiimasta.

Tuotantoeläinten suojaamiseen tähtäävät SusiLIFE-projektin toimenpiteet yhdistävät sen moniin aiempiin ja käynnissä oleviin LIFE-projekteihin. Tulevaisuus näyttää sen, missä määrin tuotantoeläinten pitäjät tämän projektin ja muiden eurooppalaisten projektien tukeen tarttuvat, ja miten yhteistyö onnistuu tuottamaan parempia edellytyksiä suurpetojen ja ihmisten rinnakkaisololle.

Utvärdering av bästa skadeförebyggande åtgärderna inom varg bevarande

Sammanfattning

En av utmaningarna vad gäller skyddet av vargar anknyter till rovdjursattacker på får och nötboskap. Skador på boskapsbesättningar är en av orsakerna till att vargen bemöts med intolerans och utsätts för illegalt dödande i många länder. Flera tidigare och pågående Life-projekt har sökt avhjälpa denna konflikt. Det nyligen lanserade projektet Life Boreal WOLF tar itu med problematiken i Finland.

Denna översikt av avsedd främst för att informera projektet om de skadeförebyggande åtgärder som har vidtagits i Nordamerika och Europa samt att redogöra för vetenskapliga belägg för åtgärdernas effektivitet. Med bästa åtgärder avses här en samling åtgärder som genomförs enskilt eller parallellt inom vanlig djurhållning.

De åtgärder som bekräftats genom experimentella försök kan betraktas som förhandsåtgärder som avhjälper problemen genom att 1) eliminera vargar (genom att döda eller flytta dem) eller boskap från platser med hög risk för möten, 2) förhindra vargar att komma i kontakt med boskapen i området (med stängsel, boskapsvaktande hundar, herdar), eller 3) fördriva vargarna (med boskapsvaktande hundar, herdar, ljud- och ljusskrämmor, elstötter). Motsvarande försök har inte genomförts för att testa effekten av riskmodelleringsverktyg, avskräckande medel eller åtgärder i efterskott, till exempel specifika ersättningssystem.

Det finns allt mer bevis för att många åtgärder bidrar till att minska vargskador. Åtgärdernas effektivitet har antingen jämförts genom försök med skadenivån före interventionen i samma områden eller jämförts med andra närliggande områden. Trots att det finns användbara åtgärder visar nya undersökningar att det saknas försöksbaserad information om specifika åtgärder eller genomförandet av dem, speciellt i en europeisk (eller finländsk) kontext.

På senare tid har man i många vetenskapliga undersökningar dragit slutsatsen att det går att effektivt minska vargpredationen på boskap med hjälp av elstängsel och avskräckande metoder. Permanenta rovdjursstängsel är numera den skadeförebyggande metod som rekommenderas i Finland och som blivit allt mer populär. Enligt översikten kan man i Finland eventuellt erhålla ytterligare skydd med hjälp av flyttbara tillfälliga lösningar så som elektriska lapptyg.

Betoningen på skyddet av tamboskap och användning av stängsel som konkreta åtgärder länkar det aktuella VargLIFE projektet till flera tidigare och pågående Life-projekt. Framtiden kommer att utvisa i hur stor omfattning boskapsuppfödarna välkomnar den hjälp som projektet kan erbjuda och i vilken omfattning projektet kan förverkliga potentialen för samarbete och skydd av tamboskap.

An evaluation report on the best damage mitigation practices used in wolf conservation

Abstract

One of the challenges in wolf conservation relates to large carnivore depredation of sheep and cattle. Livestock damage is partly behind the low tolerance of wolves and their illegal killing in many countries. Actions have been targeted in many previous and current LIFE projects to mitigate the conflict. The recently started LIFE BOREALWOLF project aims to tackle the challenge in Finland.

This review report is prepared to primarily inform the project of the variety of damage prevention measures taken in North America and Europe, and to describe the scientific evidence of the associated effectiveness. Best practice measures are defined here as a collection of measures applied separately or in parallel in ordinary livestock husbandry.

Measures that have undergone experimental testing can be distinguished as ex ante measures that mitigate problems by: 1) removing wolves (killing or translocation) or livestock from sites with a high risk of encounter; 2) preventing wolves from coming into contact with livestock (with fences, livestock guardian dogs (LGDs), shepherds); or 3) scaring wolves further away from the site (with LGDs, shepherds, deterrents producing lights, noise, electric shock). No corresponding experiment has been conducted to test the efficiency of risk-modelling tools, chemical deterrents, or ex post measures such as specific compensation schemes.

There is increasing evidence that many measures will help to decrease wolf damage. The effectiveness of measures has been either compared experimentally (trials) to the level prior to the intervention in the same sites or to the level of nearby locations. Although helpful measures exist, recent reviews reveal that little experimental experience has been gained from many specific measures or their integration, particularly in the European (or Finnish) context.

Many recent scientific reviews conclude that livestock depredation by grey wolves can be effectively reduced by electric fences and deterrents. The construction of fixed large carnivore fences is now a recommended and increasingly popular mitigating measure in Finland. The review indicates that additional protection can be gained in Finland from more mobile temporary measures such as electrified (power) fladry.

The emphasis on livestock protection and fencing as concrete actions links the ongoing LIFE BOREALWOLF project to many previous and current LIFE projects. The future will show the extent to which livestock producers will welcome the aid the project has to offer, and to which the project will realise the potential of collaboration and livestock protection.